

Tværfagligt samarbejde, forskning, formidling og vores fælles fremtid inden for bygningsrestaurering

Af Rikke Bjarnhof

1. Tværfagligt samarbejde

Vi gør det hele tiden! Vi samarbejder for at bevare vores bygningsarv. Og vi gør det, fordi bygningernes historie og deres bevaring er vores fælles interesse, og det vi fagligt brænder for. Det er sjovt og det kan være svært, men det er nødvendigt for at tage hensyn til alle de forskellige forhold, der gør sig gældende i de gamle bygninger. Forandringer har fundet sted undervejs for at tilpasse bygningerne til nyere tider eller andre formål. Så vi samarbejder på restaureringsprojekter for at løse fælles opgaver, nå fælles mål, og kort sagt for at opnå de bedste resultater. Men kan vi samarbejde endnu bedre og hermed opnå en synergieffekt, som udvikler fagene og optimerer resultaterne, så vi alle kan drage nytte af samarbejdet. Det mener jeg.

Som leder for en af Nationalmuseets konserveringsenheder på Bevaringsafdelingen går meget af dagligdagen med arbejdsplanlægning og dialog med eksterne fagfolk og kunder. Bevaringsafdelingens konservatorer deltager altid i mange restaureringsprojekter rundt om i landets kirker, på slotte, herregårde og i profane bygninger. Det er projekter, der oftest involverer arkitekter, ingeniører, håndværkere, styrelser og kolleger, hvor undersøgelser og konservering blot er en del af hele byggeprojektet. Derfor er samarbejdet og dialogen så vigtig; for at få de brikker, som vi hver især repræsenterer, til at blive til et samlet puslespil.

Når jeg nævner, at det kan være svært at samarbejde er det, fordi vi alle med hver vores faglighed søger bestemte løsninger. Disse kan adskille sig i bud på løsning fra de øvrige fagfolk. Vi mangler somme tider et fælles sprog sammen med forståelsen og respekten for hinandens fagområder. Og af og til modet til at udfordre hinandens løsninger eller lysten til at gå på kompromis. Men tværfagligt samarbejde er efterhånden et mantra og så sandelig også et privilegium.

Derfor er det så vigtigt at have fælles visioner og lægge en strategi for i hvilken retning, vi i fremtiden ønsker at vores flerfaglighed inde for bygningsrestaurering skal bevæge sig, og hvordan vi kan videreudvikle det tværfaglige samarbejde.

2. Konserveringsfagets rolle i bygningsrestaurering

Bevaringsafdelingen er et af de største konserveringsværksteder i Nordeuropa med lige under 100 medarbejdere. Vores laboratorium og de mange konserveringsspecialister giver os mulighed for at udføre et bredt spektrum af farvearkæologiske, naturvidenskabelige, klimatiske og arkivalske undersøgelser og analyser, som underbygger vores rådgivning af bl.a. håndværkere, kolleger og arkitekter. Denne kombination af analyser, undersøgelser og erfaringer bidrager til at finde de mest fordelagtige konserveringsmaterialer, -metoder og -niveauer i vores valg af konservering af helheder, uanset om det er sten, metal, bemalede

Fig. 1. Farvetrappen på dørprofilen viser kulør og antal lag gennem dørens levetid. Foto: Roberto Fortuna, Nationalmuseet, 1995.

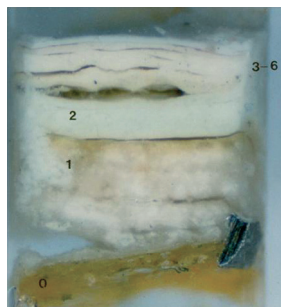

Fig. 2. Farvesnit af samme dørprofil sikrer registrering af alle farvelag, og gør det muligt at analysere farvelagenes pigmenter og bindemiddel. Foto: Janne Winsløw, Nationalmuseet, 1995.

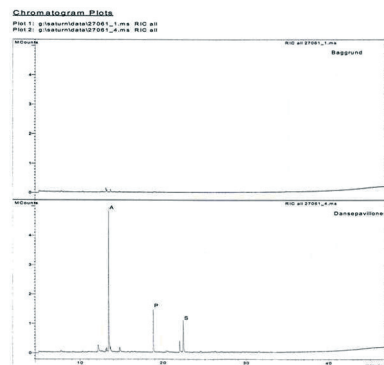

Fig. 3. Gas-kromatografi-spektrum viser bindemiddel/tilstedeværelse af olie? Foto: Jens Glastrup, Nationalmuseet, 2003.

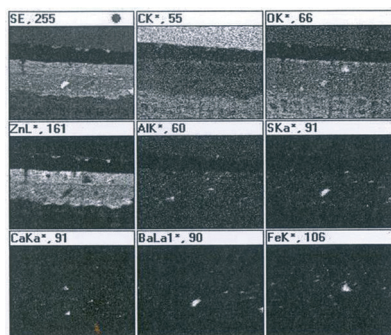

Fig. 4. Scanningselektroniske mikroskopi-optagelser af farvesnit kan identificere inorganiske pigmenter i farvelagene. Foto: Ulrich Schnell, Nationalmuseet, 2003.

Fig. 5. Bevaringsafdelingen formidler de samlede undersøgelsesresultater ved hjælp af NCS systemet og kan fremstille håndterbare farveprøver. Foto: Line Bregnhøj, Nationalmuseet, 2006.

Fig. 6. Det ældede udseende af vinduets oprindelige grønne farve sammenlignes med et nyt opstrøg lavet af samme pigment og bindemiddel. Foto: Roberto Fortuna, Nationalmuseet, 2008.

interiører, tapeter eller tekstil. Det giver en ballast til at kunne vælge bedre funderede løsninger til os selv og til andre fagfolk, der ud fra vores resultater skal beslutte, hvordan bygningerne som helhed skal fremstå.

Mange naturvidenskabelige teknologiske undersøgelser og analyser kombineret med konserveringsfagets bidrag bibringer ny viden til de endelige beslutninger i bygningsrestaurering. Her kan nævnes farvearkæologiske undersøgelser af bygningsinteriører, afdækning af farvetrapper (fig. 1), farvesnit (fig. 2), farvemålinger, gas-kromatografiske analyser (fig. 3) og scanningselektroniske mikroskop-analyser (fig. 4), hvor vi kobler resultaterne op på NCS systemet og kan fremstille farveprøver til samarbejdspartnere (fig. 5).

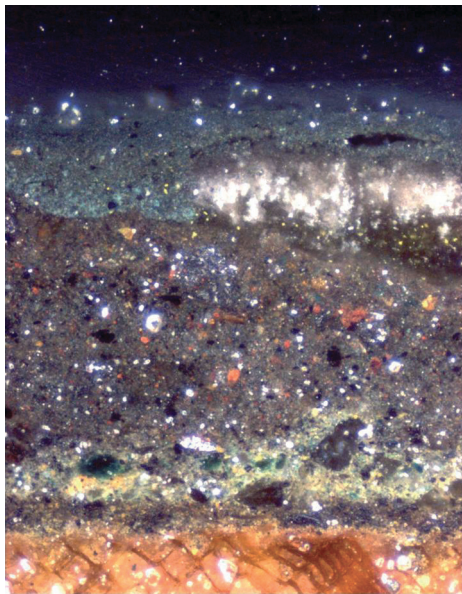

Fig. 7. Sammensætning af pigment og bindemiddel i vinduets oprindelige, grønne farve er analyseret på et farvesnit. Foto: Janne Winsløw, Nationalmuseet, 2008.

Et godt eksempel er den vogngrønne vinduesfarve, som på grund af patinerings gennem tiden er opmalet mørkere og mørkere, men oprindeligt har stået i en stærk ublandet kromoxidgrøn (fig. 6), som analyser af farvesnit kan dokumentere (fig. 7). Den oprindelig stærke grønne farve kan eksempelvis ses på Nationalmuseets vagtbygning i Brede, men den ser »forkert« ud for mange, der har vænnet sig til den mørkere grønne farve. En sådan ny information bliver sammen med alle de andre faggruppers input en delmængde af de endelige valg, der skal tages ved bygningsrestaurering, hvor både valg af udseende og anvendelse skal vægtes.

For at udvikle konserveringsfaget indgår vi i netværk, hvor igennem bl.a. planlægges seminarer, og vi samarbejder på bygningsprojekter både nationalt og internationalt. Vi har gennem de sidste mange år været involveret i kvalitetssikring af Eidsvoll, og i projekter i Damaskus, på Island og i Norge.

Farveindustrien har henvendt sig til os for at indgå et samarbejde omkring rådgivning til fremstilling af historiske malinger og farver. Jeg ser det som et stort aktiv, hvis vi får mulighed for at være med til at præge industrien til at fremstille ordentlige materialer til restaureringsarbejdet med de gamle bygninger. Det vil gøre det billigere og nemmere for os alle.

3. Forskning og formidling

Nationalmuseet er som museum privilegeret ved at skulle forske og formidle. Forskning udføres i dag tværfagligt funderet for at give de bedste resultater og største faglige spændvidde af en vifte af flerfaglighed. Inden for bygningsrestaurering udfører vi løbende forskning, større undersøgelser og metodeudvikling, hvis resultater indgår som en integreret del af opgaveopløsningen på projekter, vi deltager i.

Resultaterne formidles både populært og videnskabeligt, ligesom vi formidler bredden i faget gennem bl.a. udstillinger, artikler og foredrag.

Udover dette har Nationalmuseet de sidste par år f.eks. udgivet 2 interessante bøger inden for emnet bygningsrestauration. Museumsinspektør Vibeke Andersson Møller har kombineret sin kunsthistoriske forskning med konserveringstekniker Søren Møllers farvearkæologiske undersøgelser, som har været med til at give os et nyt syn på funktionalismens huse (fig. 8).¹ Hvor vi før har opfattet funktionalismens

huse som hvide, har arkivalske og farvearkæologiske undersøgelser og naturvidenskabelige analyser vist os, at husene har fremstået med en sand blanding af forskellige farver på facadernes flader.

Konservator Line Bregnhøj har gennem flere år undersøgt maleteknikker og fået analyseret pigmenter og bindemidler på 1800-tallets smukke og rige interiørdekorationer, og i sin bog *Det Malede Rum* kommet frem til at »simple is beautiful« (fig. 9).² Maleteknikkerne er mere enkle end forventet i forhold til de arkivalske kilder, og farverne fremstår rene.

4. Vores fælles fremtid

Samme engagement og iver som vi brænder med for at passe på de fantastiske og særlige bygninger i Danmark, samme ild skal vi meget gerne få tændt i de nye generationer, der skal overtage vores arbejde. Det kan vi kun ved at vise og fortælle de unge, hvor alsidigt bevaringsarbejdet er, hvor flerfagligt restaurering er, og hvordan hver af de gamle bygninger giver spændende oplysninger med nye udfordringer. Derfor bør vi alle forsøge at inddrage studerende i vores daglige arbejde.

Nationalmuseets Bevaringsafdeling modtager mellem 10-20 konservatorstuderende om året fra ind- og udland. Vi mener, at det er vores pligt at bidrage til de unges uddannelser og præge vore fremtidige kolleger. Samarbejdet med praktikanter giver os mulighed for at følge med i den nyeste undervisning inden for faget på nationalt og internationalt niveau, samtidig med at de studerende med deres nysgerrighed er med til at skærpe vores argumentationer for kritisk analyse og beslutninger.

De fleste fagfolk inden for bygningsrestauration har brugt en stor del af deres arbejdsliv til at samle erfaring. Denne viden er ofte tavs viden hos meget

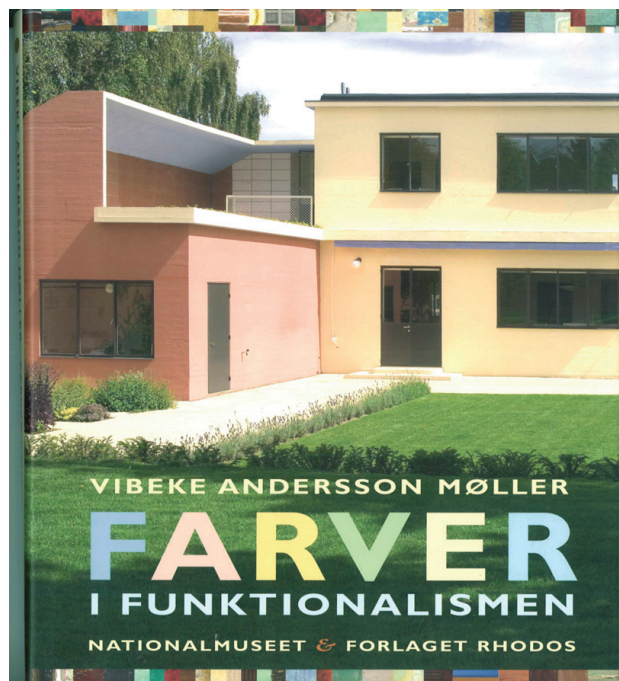

Fig. 8. *Farver i Funktionalismen* giver os et nyt syn på funktionalismens huses oprindelige udseende – ikke som hvide, men med en palet af farver. Foto: Roberto Fortuna, Nationalmuseet, 2008.

Fig. 9. Det malede Rum dokumenterer 1800-tallets flotte interiørmalerier som meget enkel i maleteknik og begrænset i valg af farver. Foto: Roberto Fortuna, Nationalmuseet, 2009.

få specialister. Dette gælder også på museet, hvor vi er meget bevidste om at videndele med andre kolleger og indføre følorderinger så vidt muligt. Dette kan være vanskeligt i små virksomheder og tegnestuer. Det gavner tværfagligheden hvis vi indtænker viden- deling i vor dagligdag og får gjort fagspecialisternes viden tilgængelig.

Hvordan forbedrer vi så samarbejdet og forståelsen i vores dagligdag, når flerfaglighed støder sammen på projekter pga. tidspres, begrænset økonomi og forskellige idéer? En måde kan være at danne tværfaglige netværk, hvor vi diskuterer overordnede problemstil- linge, fremlægger case stories, udveksler vores viden og mødes på byggepladser over konkrete problemer.

Hvis vi kan skabe netværk og gennem faglig inter- aktion og formidling få en bedre forståelse for hinan- dens fagområder og opbygge et fælles sprog, vil det kunne løfte kvaliteten af vores fælles indsats. Det kræ- ver, at vi tør legalisere at være nysgerrige, udfordre hinanden uden det bliver personligt eller et angreb på faget. Ved at stille krav til hinandens arbejde, kan vi gennem en synergieffekt løfte kvaliteten og vide- reudvikle faget i en fælles retning til gavn for os alle.

En anden væsentlig effekt vil være at samle vor viden et sted, der er tilgængelig for os alle. Hvis vi havde en fælles database, hvor alle bygningsrelevante undersø- gelser kunne samles uanset fag, kunne tilgængelig- heden af den samlede viden give bedre beslutnings- grundlag og overblik.

Nationalmuseets Bevaringsafdeling vil gerne være med til at skabe og udvikle bygningsrestaurationens fremtid i samarbejde med jer alle, men hvordan gør vi det? Og i hvilken retning går vi? Måske kan KUAS være tovholder på opgaven med at samle og opbygge netværk på tværs af professionerne til gavn for fler- fagligheden. Ligesom en udbygning af KUAS nuvæ- rende bygningsdatabase vil kunne fungere med alle bygningsrelevante oplysninger som en let tilgængelig videnbank.³

Noter

1. Vibeke Andersson Møller, *Farver i Funktionalismen*, National- museet, Forlaget Rhodos 2009.
2. Line Bregnhøj, *Det Malede Rum. Materialer, teknikker og dekoratio- ner 1790-1900*, Forlaget Historismus, 2010.
3. Tak til Line Bregnhøj for bidrag af materiale og faglig feedback.